

Dorine Stahlie, coördinator kennis & expertise AMLC
3-12-2020, aangepast 8-2-2021

Notitie uitbreiding rechtsmacht witwassen (dec 2020)

Op 1 december jl. is een wijziging van het Besluit internationale verplichtingen extraterritoriale rechtsmacht in werking getreden. Door die wijziging is de Nederlandse strafwet van toepassing op de Nederlander die zich buiten Nederland schuldig maakt aan witwassen, óók wanneer er geen sprake is van dubbele strafbaarheid. Deze uitbreiding is gebaseerd op de EU-richtlijn 2018/1673 van 23 oktober 2018 inzake de strafrechtelijke bestrijding van het witwassen van geld.

Voorheen gold op grond van art. 7 Wetboek van Strafrecht (Sr) alleen rechtsmacht voor witwassen in het buitenland in geval van dubbele strafbaarheid. Nu is art. 6 Sr juncto genoemde AMvB de grond voor rechtsmacht.

Die rechtsmacht geldt volgens het nieuwe art. 4 lid 7 Besluit internationale verplichtingen extraterritoriale rechtsmacht overigens alleen voor misdrijven zoals 'omschreven in de artikelen 420bis tot en met 420ter Sr, voor zover het feit valt onder de omschrijving van de artikelen 3 en 4 van de richtlijn'. Het gaat om Nederlanders die in het buitenland opzettelijk witwassen. Het schuldwitwassen en eenvoudig witwassen valt er niet onder.

Schuldwitwassen (art. 420quater Sr) niet omdat dit niet is omschreven in de artikelen 420bis tot en met 420ter Sr. Eenvoudig witwassen niet, met een iets complexere redenering. Eenvoudig witwassen is het verwerven of voorhanden hebben van voorwerp uit eigen misdrijf (art. 420bis.1 Sr). In art. 3 lid 5 van de richtlijn staat dat de in lid 1, onder a) en onder b), bedoelde gedragingen strafbaar worden gesteld indien zij worden gepleegd door personen die de criminele activiteit waaruit het voorwerp is verkregen, hebben gepleegd of hierbij waren betrokken. Onder a en b worden handelingen genoemd als omzetten, overdragen en verhullen, maar niet de gedragingen verwerven en bezit. Deze worden genoemd in lid 1 onder c) (maar nogmaals, in lid 5 wordt alleen verwezen naar a en b). Met andere woorden lidstaten moeten strafbaar stellen het omzetten en overdragen en verhullen van voorwerpen uit eigen misdrijf, maar niet het verwerven en bezit ervan. En voor die feiten geldt ook niet de uitbreiding van rechtsmacht.

Voor schuldwitwassen en eenvoudig witwassen geldt dus de 'oude' regeling op grond van art. 7 Sr met vereiste van dubbele strafbaarheid.

De uitbreiding van rechtsmacht in het genoemde Besluit heeft geen terugwerkende kracht en is dus alleen van toepassing op feiten gepleegd op of na 1 december 2020. Zie HR 21 oktober 2008, ECLI:NL:HR:2008:BD6568 waarin de Hoge Raad heeft bepaald dat voor het kunnen aannemen van terugwerkende kracht van uitbreiding van rechtsmacht er een expliciete wettelijke grondslag vereist is. Zie ook HR 18 september 2001, ECLI:NL:HR:2001:AB1471. In dit geval heeft de wetgever niet in terugwerkende kracht van de uitbreiding van rechtsmacht voorzien.

Los van rechtsmacht heeft EU-richtlijn 2018/1673 ook gevolgen voor rechtshulp. De betreffende richtlijn schrijft namelijk voor dat lidstaten witwassen zonder gronddelict strafbaar moeten stellen (art. 3 lid 3 sub b), en ook worden in de richtlijn fiscale delicten als gronddelict aangemerkt (art. 2 lid 1 sub q). Waar voorheen soms nog wat gedoe was rond rechtshulp in verband met verschil in wetgeving op deze punten, zal dat na 2-12-2020 (de datum waarop alle EU-lidstaten de Richtlijn in hun wetgeving moeten hebben geïmplementeerd) als het goed is verleden tijd zijn.

Relevante regelgeving:

Wetboek van Strafrecht

Artikel 6

De Nederlandse strafwet is toepasselijk op een ieder die zich buiten Nederland schuldig maakt aan een feit voor zover een bij algemene maatregel van bestuur aangewezen verdrag of besluit van een volkenrechtelijke organisatie tot het vestigen van rechtsmacht over dat feit verplicht.

In de algemene maatregel van bestuur, bedoeld in het eerste lid, worden de feiten omschreven met betrekking tot welke de bij de maatregel aangewezen verdragen en besluiten van volkenrechtelijke organisaties tot de vestiging van rechtsmacht verplichten.

Artikel 7

De Nederlandse strafwet is toepasselijk op de Nederlander die zich buiten Nederland schuldig maakt aan een feit dat door de Nederlandse strafwet als misdrijf wordt beschouwd en waarop door de wet van het land waar het begaan is, straf is gesteld.

De Nederlandse strafwet is voorts toepasselijk op de Nederlander die zich buiten Nederland schuldig maakt:

a. t/m e. aan een van de misdrijven omschreven in ...etc (*staat witwassen niet bij*)

3. Met een Nederlander wordt voor de toepassing van het eerste en het tweede lid, onder b tot en met e, gelijkgesteld de vreemdeling die na het plegen van het feit Nederlander wordt alsmede, voor de toepassing van het eerste en tweede lid, de vreemdeling die in Nederland een vaste woon- of verblijfplaats heeft.

Besluit van 8 juni 2020 tot wijziging van het Besluit internationale verplichtingen extraterritoriale rechtsmacht in verband met de implementatie van de richtlijn (EU) 2018/1673 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2018 inzake de strafrechtelijke bestrijding van het witwassen van geld (PbEU 2018, L 284)

Het Besluit internationale verplichtingen extraterritoriale rechtsmacht wordt als volgt gewijzigd:

Artikel 4 wordt als volgt gewijzigd:

1. Onder vernummering van het zevende lid en achtste lid tot achtste en negende lid, wordt een lid ingevoegd, luidende:

7. De Nederlandse strafwet is toepasselijk op de Nederlander of de vreemdeling die in Nederland een vaste woon- of verblijfplaats heeft, die zich buiten Nederland schuldig maakt aan een van de misdrijven omschreven in de artikelen 42obis tot en met 42oter van de wet, voor zover het feit valt onder de omschrijving van de artikelen 3 en 4 van richtlijn (EU) 2018/1673 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2018 inzake de strafrechtelijke bestrijding van het witwassen van geld (PbEU 2018, L 284).

Staatsblad 2020, 481

Het Besluit van 8 juni 2020 tot wijziging van het Besluit internationale verplichtingen extraterritoriale rechtsmacht in verband met de implementatie van de richtlijn (EU) 2018/1673 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2018 inzake de strafrechtelijke bestrijding van het witwassen van geld (PbEU 2018, L 284) treedt in werking met ingang van 1 december 2020.

RICHTLIJN (EU) 2018/1673 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 23 oktober 2018 inzake de strafrechtelijke bestrijding van het witwassen van geld

Artikel 3 Witwasdelicten

1. De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de volgende gedragingen strafbaar worden gesteld indien er sprake is van opzet:

a) de omzetting of overdracht van voorwerpen, wetende dat deze uit een criminele activiteit zijn verkregen, met het oogmerk de illegale herkomst ervan te verhelen of te verhullen of met het oogmerk een bij een dergelijke activiteit betrokken persoon te helpen aan de rechtsgevolgen van zijn daden te ontkomen;

b) het verhelen of verhullen van de werkelijke aard, oorsprong, vindplaats, vervreemding, verplaatsing, rechten op of de eigendom van voorwerpen, wetende dat deze uit een criminele activiteit zijn verkregen;

c) de verwerving, het bezit of het gebruik van voorwerpen, wetende, op het tijdstip van ontvangst, dat deze uit een criminele activiteit zijn verkregen.

2. De lidstaten kunnen de nodige maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat de in lid 1 bedoelde gedragingen strafbaar worden gesteld als de dader vermoedde of had moeten weten dat het voorwerp uit criminele activiteiten was verkregen.

3. De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat:

a) een voorafgaande of gelijktijdige veroordeling voor de criminele activiteit waarmee het voorwerp is verkregen, geen voorwaarde is voor een veroordeling voor de strafbare feiten bedoeld in de leden 1 en 2;

b) een veroordeling voor de in de leden 1 en 2 bedoelde strafbare feiten mogelijk is indien is aangetoond dat het voorwerp uit een criminele activiteit is verkregen, zonder dat alle feitelijke elementen of alle omstandigheden in verband met die criminele activiteit, waaronder de identiteit van de dader, aangetoond hoeven te worden;

c) de in de leden 1 en 2 bedoelde strafbare feiten ook betrekking hebben op voorwerpen die zijn verkregen uit gedragingen die plaatsvonden op het grondgebied van een andere lidstaat of van een derde land, indien die gedragingen een criminele activiteit zouden hebben gevormd mochten zij binnenslands hebben plaatsgevonden.

4. In het geval lid 3, onder c), van dit artikel kunnen de lidstaten daarnaast verlangen dat de betrokken gedragingen een strafbaar feit vormen krachtens het nationale recht van de andere lidstaat of van het derde land waar die gedragingen werden gesteld, behalve als die gedragingen moeten worden aangemerkt als een van de in artikel 2, lid 1, onder a) tot en met e) en h), bedoelde strafbare feiten en als omschreven in het toepasselijke Unierecht.

5. De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de in lid 1, onder a) en onder b), bedoelde gedragingen strafbaar worden gesteld indien zij worden gepleegd door personen die de criminele activiteit waaruit het voorwerp is verkregen, hebben gepleegd of hierbij waren betrokken.

Artikel 4 Medeplichtigheid, uitlokking en poging

De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat medeplichtigheid aan, uitlokking van en poging tot het plegen van een in artikel 3, leden 1 en 5, bedoeld feit strafbaar worden gesteld.